

Tweede bedrijfswoning

Het verzoek van cliënt heeft ook betrekking op het realiseren van een tweede bedrijfswoning. Cliënt is van mening dat een tweede bedrijfswoning noodzakelijk is voor de bedrijfsvoering. In het bestemmingsplan Buitengebied Agrarische Enclave is een ontheffing opgenomen voor het realiseren van een tweede bedrijfswoning. Voor het realiseren van een tweede bedrijfswoning gelden twee belangrijke voorwaarden:

1. de blijvende noodzaak van een tweede bedrijfswoning voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering moet zijn aangetoond, en
2. het bedrijf moet naar omvang en activiteiten duurzaam aan twee volwaardige arbeidskrachten een volledige of nagenoeg volledige dagtaak bieden.

Bedrijfsituatie

Op het bedrijf aan de Uddelerveen 79 worden nu circa 1.000 vleeskalveren gehouden. Dit betreffen zowel witvleeskalveren als rosékalveren. Voor het bedrijf is recentelijk een milieuvergunning verleend voor het houden van 2.054 vleeskalveren.

Bedrijfsomvang

Voor het bepalen van de arbeidsbehoefte van bedrijven zijn er normen opgesteld door het Landbouw Economisch Instituut (LEI). Elke diersoort en elk type landbouw laat zich vertalen in Nederlandse Grootte Eenheden (NGE). De NGE wordt gebruikt voor verschillende doelen, zoals statistieken en bedrijfseconomisch onderzoek. Ook dient het voor heffingen, regelgeving (Laser, Ministerie van LNV, maar ook provincies en gemeenten) en bij de uitvoering van wetgeving. De NGE is een maat waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten wordt weergegeven. De laatste herziening van de normen is uitgevoerd voor de, in de voorjaarsmaanden van 2007, gehouden landbouwtelling. De normen hebben als prijsniveau 2004. De omvang van de vleeskalverhouderij van de heer D. de Bruin laat zich als volgt vertalen:

	Omschrijving diercategorie	Aantal	NGE per dier	Totaal NGE
Huidige Bedrijfsvoering	<i>Vleeskalveren (rosé)</i>	<i>1.000</i>	<i>0,144</i>	<i>144,0</i>
Gewenste Bedrijfsvoering	<i>Vleeskalveren (rosé)</i>	<i>2.054</i>	<i>0,144</i>	<i>295,8</i>

Arbeidskrachten en arbeidsbehoefte

Dan is vervolgens de vraag hoeveel NGE overeenkomt met een volwaardige arbeidskracht. Voor de beantwoording van vragen over volwaardigheid van een bedrijf zijn de definities die het LEI van de NGE en van volwaardige bedrijven hanteert van belang. Daaruit blijkt dat het kengetal NGE per V.A.K. een richtlijn is. Er zullen verschillen zijn tussen arbeidsintensieve en kapitaalintensieve bedrijven en bedrijfstypen. Gemiddeld over alle bedrijven blijkt dat 1 V.A.K. ongeveer 48 NGE rond zet. Ook hier zijn weer grote verschillen tussen de bedrijfstypen. Indien met normen gewerkt wordt, dient er rekening gehouden te worden met het bedrijfstype en de bedrijfsomvang.

Het LEI maakt onderscheid tussen bedrijfstypen, zoals akkerbouwbedrijven, bloembollenbedrijven, graasdierbedrijven etc., maar tussen verschillende bedrijfsgrootten (< 40 NGE, 40 tot 100 NGE en > 100 NGE). Het bedrijf van de heer De Bruin betreft een hokdierenbedrijf.

	Omschrijving bedrijfstype	NGE / vak > 100 NGE)	NGE totaal	Volwaardige arbeidskrachten
Huidige bedrijfsvoering	<i>Hokdierbedrijven</i>	86	144,0	1,67
Gewenste bedrijfsvoering	<i>Hokdierbedrijven</i>	86	295,8	3,4

Conform de normen van het LEI is er in de huidige situatie dus sprake van een economische volwaardigheid voor 1,67 volwaardige arbeidskrachten. In de gewenste situatie is er sprake van ruim 3 volwaardige arbeidskrachten

Naast de berekening van de economische volwaardigheid dient ook de arbeidsbehoefte van de activiteiten te worden berekend. De arbeidsinzet wordt berekend op basis van het aantal mensjaren. Een mensjaar staat voor de arbeid die één mens in één jaar kan verzetten.

	Omschrijving bedrijfstype	NGE / mensjaar (100-200 NGE) en (200-400 NGE)	NGE totaal	Mensjaren
Huidige bedrijfsvoering	<i>Hokdierbedrijven</i>	53	144,0	2,71
Huidige bedrijfsvoering	<i>Hokdierbedrijven</i>	67	295,8	4,4

Uit de bovenstaande berekening blijkt dat de huidige activiteiten een arbeidsbehoefte creëren voor bijna 3 personen. In de gewenste situatie is er arbeidsbehoefte voor ruim 4 personen.

Bedrijfsvoering

De Bruin V.O.F. bestaat uit de heer D. de Bruin (1954), mevrouw G. de Bruin - Hop (1956), de heer P. de Bruin (1982) en de heer J.J. de Bruin (1985). Feitelijk worden de werkzaamheden voornamelijk uitgevoerd door de heren D. de Bruin, P. de Bruin en J.J. de Bruin. Met de hulp van mevrouw G. de

Bruin - Hop kunnen de pieken (zoals bij het aanvoeren en opstarten van de kalveren) in de werkzaamheden worden opgevangen.

De Bruin V.O.F. heeft altijd als bedrijfsstrategie gehad het bedrijf levensvatbaar en toekomstgericht te houden. Dit mede in verband met bedrijfsopvolging, Het bedrijf verkeert in de gelukkige omstandigheden dat er sprake is van bedrijfsopvolgers. Om een levensvatbaar te behouden is het plan opgevat om te komen tot een uitbreiding van het aantal vleeskalveren. Bij de gewenste omvang is er sprake van een meer dan volwaardige vleeskalverhouderij die voldoende inkomen biedt voor 2 gezinnen.

Om een indruk te geven van de werkzaamheden die plaatsvinden op het bedrijf, volgt hieronder een beschrijving van de dagelijkse werkzaamheden.

Vleeskalveren

Op het bedrijf worden vleeskalveren gehouden in 3 stallen. Op het bedrijf wordt gewerkt met groepen van verschillende leeftijden. Ongeveer 20 maal per jaar worden nuka's op het bedrijf aangevoerd. Dit vindt plaats op onregelmatige tijden, vaak 's avonds laat of 's nachts. De veehouder is hierin mede afhankelijk van derden. Deze kalveren worden in een periode van circa 8 maanden gemest. In deze tijd krijgen de kalveren melk en ruwvoer. Alleen de eerste week wordt er alleen melk verstrekt. Het ruwvoer betreft met name maïs en brok. Op het moment dat de kalveren voldoende op gewicht zijn worden ze van het bedrijf afgevoerd naar de slachterij. Het afvoeren van de kalveren geschiedt ongeveer ook ongeveer 20 maal per jaar. In een tijdsbestek van ongeveer 2 dagen worden de kalveren geladen en afgevoerd. Tussentijds worden ook kalveren afgevoerd. Dit betreffen kleinere koppels van dieren die reeds op slachtgewicht zijn.

Aanvoer kalveren

Het lossen van de kalveren vindt meestal 's avonds of 's nachts plaats. De kalveren worden na het uitladen geplaatst in zogenaamde eenlingboxen. Hierbij vindt een gezondheidscontrole plaats. Ze worden in de boxen voorzien van water met elektrolyten. Het is daarbij erg belangrijk dat de kalveren leren drinken. In de praktijk lukt dat lang niet altijd direct. Dat betekent dat de kalveren moeten worden aangezet tot drinken. Dit is een intensief werk. Het lossen van de dieren, in boxen zetten en laten drinken neemt ongeveer 3 uur in beslag en worden uitgevoerd met 2 personen.

Dagelijkse bedrijfsvoering

's Morgens wordt om ongeveer 6 uur begonnen met voeren. Eén persoon begint met het aanmaken van melk. De tweede persoon doet een ronde door de stallen, onder andere om te controleren of de voerbakken schoon zijn. Het voeren van de kalveren in de neemt de eerste 2 weken voor 2 personen ongeveer 2,5 uur in beslag. Met name de kalveren aan de melk zetten is een intensief werk. Hierbij krijgen de zogenaamde achterblijvers nog wat extra aandacht, deze krijgen medicijnen toegediend en krijgen een aangepast rantsoen (babybix en maïs). Het voer (maïs en brok) wordt aan deze kalveren verstrekt middels een doseerkar. Het voeren neemt in totaal 3 uur in beslag

's Middag bestaat het werk met name uit het selecteren van kalveren en wordt indien noodzakelijk medicatie toegediend. In verband met hygiënevoorschriften wordt elke dag de voerkeuken gereinigd. Daarnaast vinden er uiteraard onderhoudswerkzaamheden aan de stallen, verharding, machines enz. plaats. 's Middag vinden ook de routinebezoeken van de veearts en de verschillende bedrijfsadviseurs plaats.

De middags en 's avonds zijn de momenten om de dagelijkse administratie bij te werken. Alle handelingen die binnen het bedrijf plaatsvinden dienen te worden geregistreerd. Enerzijds is dit voor het bedrijfsmanagement om te kunnen zien wat de resultaten zijn en waarin moet worden bijgestuurd. Anderzijds is dit verplicht van overheidswege, omdat de traceerbaarheid een belangrijk onderdeel is van het waarborgen van de voedselveiligheid en –kwaliteit. Vanuit de regelgeving dient ook de mineralenstroom (aan- en afvoer) te worden bijgehouden in een zogenaamde “mestboekhouding”. De bedrijfsadministratie (technisch en financieel) van een bedrijf met een omvang als deze vraagt nauwkeurigheid en dus veel tijd.

Aan het einde van de middag (rond 16.00 uur) wordt weer begonnen met het voeren van de kalveren. De werkwijze en tijdsbeslag hebben wij reeds uiteengezet.

Afvoer kalveren

Als de kalveren op slachtgewicht zijn worden ze naar de slachterij afgevoerd. Dit gebeurt vaak 's nachts in een tijdsbestek van enkele dagen. Met het laden van de kalveren zijn 2 personen ongeveer 1,5 uur bezig. In de dagen na het afvoeren van de kalveren worden de stallen gereinigd. Gelijkertijd vindt er onderhoud plaats aan de stallen; onderdelen worden vervangen of gerepareerd.

Arbeidskrachtverdeling

De heer P. de Bruin zal gaan wonen in de tweede bedrijfswoning. De heer D. de Bruin en mevrouw G. de Bruin – Hop blijven wonen in de bestaande bedrijfswoning. De heer P. de Bruin is voornemens op korte termijn (o.a. gerelateerd aan de realisatie van de tweede bedrijfswoning) in het huwelijk te treden. De heer P. de Bruin zal samen met de heer J.J. de Bruin het bedrijf van zijn ouders overnemen. Het benodigde toezicht en de arbeid op onregelmatige tijden (aan- en afvoer van kalveren, het aanleren van het drinken, enz.) vergen veel energie naast de normale bedrijfsvoering. Zodoende is het geen reële optie voor de heer P. de Bruin om een woning elders te betrekken. Hierdoor is behoefte aan een tweede bedrijfswoning. Door de aanwezigheid van de tweede bedrijfswoning kan de arbeid blijvend optimaal worden verdeeld en kan de continuïteit van de bedrijfsvoering worden gewaarborgd.

Dat er zicht is op bedrijfsopvolging is voor de maatschap een zeer belangrijke reden om de continuïteit van het bedrijf te waarborgen. Een tweede bedrijfswoning maakt hier een essentieel onderdeel vanuit.

Op grond van het bovenstaande concluderen wij dat blijvende noodzaak van een tweede bedrijfswoning voor een doelmatige bedrijfsvoering is aangetoond. Ook is naar onze mening aangetoond dat ook het bedrijf naar omvang en activiteiten een (meer dan) volledige dagtaak biedt.